OPINIA RZECZNIKA GENERALNEGO
M. POIARESA MADURA
przedstawiona w dniu 19 lutego 2009 r. [1]

1. W związku z tym, że traktat przewiduje jedynie koordynację krajowych systemów zabezpieczenia społecznego, nie zaś ich całościową harmonizację, mogą istnieć różnice pomiędzy tymi systemami. Dlatego też korzystanie przez pracownika z przysługującego mu prawa do swobodnego przepływu może się czasami okazać dla niego niekorzystne bez jakiegokolwiek naruszenia przepisów traktatu. Z drugiej jednak strony cel traktatu nie zostałby osiągnięty, gdyby wykonywanie prawa do swobodnego przepływu miało prowadzić do utraty korzyści wynikających z zabezpieczenia społecznego zagwarantowanych pracownikom przez prawo państwa członkowskiego. Niniejsza sprawa stanowi dobry przykład takiego paradoksu.

I — Okoliczności faktyczne

2. Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym został skierowany do Trybunału w kontekście postępowania pomiędzy K. Leyman i belgijskim zakładem ubezpieczeń społecznych — Institut national d'assurance maladie (zwanym dalej „INAMI"). K. Leyman, obywatelka Belgii, była zatrudniona w Belgii w latach 1971–2003. W sierpniu 2003 r. przeprowadziła się ona do Luksemburga i od tego czasu podlegała luksemburskiemu systemowi zabezpieczenia społecznego. W dniu 8 lipca 2005 r. K. Leyman uznana została przez właściwą instytucję luksemburską za niezdolną do pracy przez okres od dnia 8 lipca 2005 r. do dnia 29 lutego 2012 r. — daty uzyskania uprawnień emerytalnych. Luksemburska instytucja przyznała zatem K. Leyman rentę z tytułu niezdolności do pracy ze skutkiem natychmiastowym, która została obliczona w stosunku do długości ukończonych okresów ubezpieczenia wynikających z obowiązującego prawa. Renta wynosiła 322,83 EUR miesięcznie.

3. Zgodnie z rozporządzeniem (EWG) nr 1408/71 [2] K. Leyman złożyła wniosek do INAMI o przyznanie świadczenia z tytułu niezdolności do pracy w stosunku do okresów ubezpieczenia ukończonych w Belgii. W dniu 23 lipca 2006 r. INAMI przyznał K. Leyman takie świadczenie wynoszące 737,10 EUR miesięcznie. Jednakże na mocy art. 93 ustawy belgijskiej z dnia 14 lipca 1994 r. o obowiązkowym ubezpieczeniu zdrowotnym i o świadczeniach z tytułu niezdolności do pracy renta miała zostać wypłacana od dnia 8 lipca 2006 r., ponieważ zgodnie z tą ustawą

1 — Język oryginału: angielski.

2 — Rozporządzenie z dnia 14 czerwca 1971 r. w sprawie stosowania systemów zabezpieczenia społecznego do pracowników najemnych, osób prowadzących działalność na własny rachunek i do członków ich rodzin przemieszczających się we Wspólnocie (wersja ujednolicona — Dz.U. 1997, L 28, s. 1).

prawo do świadczeń z tytułu niezdolności do pracy nabywane jest po upływie roku trwania niezdolności, natomiast za okres poprzedzający przysługuje tzw. świadczenie od pierwszej niezdolności.

4. W konsekwencji za pierwszy rok niezdolności do pracy skarżąca otrzymała od Wielkiego Księstwa Luksemburga świadczenie z tytułu niezdolności do pracy obliczone na podstawie okresów ubezpieczenia ukończonych w Luksemburgu, ale nie otrzymała świadczenia z belgijskich instytucji zabezpieczenia społecznego.

5. K. Leyman zaskarżyła decyzję INAMI przed Tribunal du travail de Nivelles (sądem pracy w Nivelles), twierdząc, że ustalenie daty wypłacenia świadczenia z tytułu niezdolności do pracy na dzień 8 lipca 2006 r. jest sprzeczne z zasadą swobodnego przepływu, i zażądała wypłacania tego świadczenia począwszy od dnia 8 lipca 2005 r. Uznawszy, że spór podniósł kilka kwestii wynikających z prawa wspólnotowego, sąd odsyłający postanowił zawiesić postępowanie i zwrócił się do Trybunału o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym.

II — Ramy prawne i pytania prejudycjalne

6. Ażeby w pełni zrozumieć rozumowanie leżące u podstaw przedmiotowego postanowienia odsyłającego i znaczenie pytań prejudycjalnych, należy przytoczyć następujące przepisy prawa.

7. Załącznik IV do rozporządzenia nr 1408/71 dzieli państwa członkowskie na dwie kategorie zgodnie z typem ustawodawstwa z zakresu zabezpieczenia społecznego, które znajduje zastosowanie w tych państwach. W ramach tzw. systemu A wypłacane jest świadczenie o z góry ustalonej wysokości niezależnie od okresu ubezpieczenia; natomiast w ramach systemu B wysokość renty uzależniona jest od okresów ubezpieczenia ukończonych na podstawie tego ustawodawstwa.

8. Jeżeli w sytuacji takiej jak w niniejszej sprawie pracownik podlega najpierw ustawodawstwu w ramach systemu A, czyli prawu belgijskiemu, a następnie systemowi B, który obowiązuje w Luksemburgu, to sytuacja ta podlega art. 40 ust. 1 rozporządzenia nr 1408/71, który odsyła do zasad ustanowionych w rozdziale 3 tego rozporządzenia, czyli do art. 44–51a. Z tego wynika, że pracownik może być uprawniony do świadczeń z tytułu niezdolności do pracy w kilku państwach członkowskich, a jego prawo mogło być nabyte zgodnie z warunkami przewidzianymi przez różne ustawodawstwa krajowe, o czym mówi art. 44 ust. 2.

9. Niemniej jednak art. 45 ust. 1 precyzuje, że w celu nabycia uprawnień do tych świadczeń należy w razie potrzeby wziąć pod uwagę wszystkie okresy ubezpieczenia ukończone w innych państwach członkowskich. Omawiana zasada sumowania okresów ubezpieczenia zawarta została także w art. 40 ust. 3

i ma zastosowanie do sytuacji, która wynikła w niniejszej sprawie:

„a) Do celów określenia prawa do świadczeń zgodnie z ustawodawstwem państw członkowskich, wymienionym w załączniku IV część A, które uzależnia przyznanie świadczeń z tytułu inwalidztwa [niezdolności do pracy] od korzystania przez określony czas przez zainteresowanego ze świadczeń pieniężnych w razie choroby lub pozostawania w stanie niezdolności do pracy, w przypadku gdy pracownik najemny lub osoba prowadząca działalność na własny rachunek, którzy podlegali temu ustawodawstwu, są dotknięci niezdolnością do pracy, po której nastąpiło inwalidztwo w czasie podlegania ustawodawstwu innego państwa członkowskiego, uwzględnia się, bez uszczerbku dla przepisów art. 37 ust. 1:

i) wszystkie okresy, w odniesieniu do tej niezdolności do pracy, korzystania, zgodnie z ustawodawstwem drugiego państwa członkowskiego, ze świadczeń pieniężnych w razie choroby lub, zamiast tych świadczeń, z wynagrodzenia;

ii) wszystkie okresy, w odniesieniu do inwalidztwa, po którym nastąpiła ta niezdolność do pracy, korzystania ze świadczeń w rozumieniu niniejszego rozdziału 2 i następnego rozdziału 3 z tytułu inwalidztwa, przyznanych z tytułu inwalidztwa zgodnie z ustawodawstwem drugiego państwa członkowskiego;

tak jakby chodziło o okres, w czasie którego świadczenia pieniężne w razie choroby były wypłacane osobie zainteresowanej zgodnie z ustawodawstwem pierwszego państwa członkowskiego, lub o okres, podczas którego zainteresowany był niezdolny do pracy w rozumieniu tego ustawodawstwa”.

10. Co się tyczy momentu uzyskania uprawnień do świadczenia z tytułu niezdolności do pracy w niniejszej sprawie, regulują to art. 40 ust. 3 lit. a) i art. 40 ust. 3 lit. b), które stanowią:

„b) Prawo do świadczeń z tytułu inwalidztwa [niezdolności do pracy] zgodnie z ustawodawstwem pierwszego państwa członkowskiego nabywane jest bądź po zakończeniu początkowego okresu rekompensaty z tytułu choroby, przewidzianego przez to ustawodawstwo, bądź po zakończeniu początkowego okresu niezdolności do pracy przewidzianego przez to ustawodawstwo i nie wcześniej niż:

i) w dniu nabycia prawa do świadczeń z tytułu inwalidztwa [niezdolności do pracy], określonych w lit. a) ppkt ii) zgodnie z ustawodawstwem drugiego państwa członkowskiego;

lub

ii) następnego dnia po upływie ostatniego dnia, w którym zainteresowany ma prawo do świadczenia pieniężnego w razie choroby zgodnie z ustawodawstwem drugiego państwa członkowskiego".

11. Wreszcie zgodnie z art. 46 rozporządzenia nr 1408/71 wysokość świadczenia z tytułu niezdolności do pracy należy obliczać w stosunku do długości ukończonych okresów ubezpieczenia i zamieszkania na podstawie ustawodawstwa państw członkowskich mającego zastosowanie w stosunku do całkowitej długości okresów ubezpieczenia i zamieszkania, ukończonych na podstawie ustawodawstw wszystkich zainteresowanych państw członkowskich.

12. Trudność niniejszej sprawy przejawia się w różnicy pomiędzy prawem belgijskim i luksemburskim w odniesieniu do dnia, od którego należy wypłacać świadczenie z tytułu niezdolności do pracy. Podczas gdy zgodnie z prawem luksemburskim uprawnienie powstaje począwszy od pierwszego dnia niezdolności do pracy, tj. od dnia 8 lipca 2005 r., prawo belgijskie przewiduje powstanie takiego uprawnienia po upływie jednego roku od wystąpienia niezdolności do pracy, czyli w niniejszej sprawie od dnia 8 lipca 2006 r.

13. Z powyższego wynika, że za pierwszy rok niezdolności do pracy skarżąca otrzymała jedynie rentę z tytułu niezdolności do pracy obliczoną w stosunku do długości okresów ubezpieczenia ukończonych w Luksemburgu, która jest niższa od tzw. świadczenia od pierwszej niezdolności, które otrzymałaby, gdyby została w Belgii. Ponadto w tym samym czasie INAMI odmówił K. Leyman przyznania za pierwszy rok niezdolności renty z tytułu niezdolności do pracy w stosunku do długości okresów ubezpieczenia ukończonych w Belgii, uzasadniając odmowę tym, że na podstawie prawa belgijskiego niezdolność do pracy poprzedza wstępny okres niezdolności do pracy zwany okresem „pierwszej niezdolności" i że w takim przypadku art. 40 ust. 3 lit. b) stanowi, iż prawo do świadczeń z tytułu inwalidztwa jest nabywane zgodnie z ustawodawstwem pierwszego państwa członkowskiego „po zakończeniu początkowego okresu niezdolności do pracy".

14. K. Leyman uważa, że reguły te stanowią naruszenie wspólnotowej zasady swobodnego przepływu. Dlatego też sąd odsyłający w swoich dwóch pytaniach zwraca się zasadniczo do Trybunału o ustalenie, czy art. 40 ust. 3 lit. b) rozporządzenia nr 1409/71 i art. 93 ustawy belgijskiej z dnia 14 lipca 1994 r. zgodne są z przyznanym obywatelom UE na mocy art. 18 WE prawem do przemieszczania się i przebywania na terytorium państw członkowskich, w zakresie w jakim te dwa przepisy mogą prowadzić do dyskryminacji względem obywateli, którzy korzystają z przysługującego im prawa do swobodnego przepływu.

III — Ocena prawna

15. Na wstępie należy zauważyć, że wprawdzie pytania dotyczą art. 18 WE, ale rozpatrywana sytuacja wchodzi w zakres art. 39 WE, ponieważ skarżąca zamieszkała w Luksemburgu w celu wykonywania pracy najemnej. Dlatego też orzekanie w przedmiocie wykładni art. 18 WE nie jest konieczne, w zakresie w jakim prawo każdego obywatela Unii do swobodnego przemieszczania się i przebywania na terytorium państw członkowskich znajduje szczególny wyraz w art. 39 WE w odniesieniu do swobodnego przepływu pracowników [3].

16. Wątpliwości sądu odsyłającego dotyczące zgodności z prawem art. 40 ust. 3 lit. b) rozporządzenia nr 1408/71 i art. 93 ustawy belgijskiej z dnia 14 lipca 1994 r. należy rozpatrzyć zatem w związku z art. 39 WE. Zdaniem sądu odsyłającego, zezwalając na jeden rok oczekiwania w celu nabycia praw do renty z tytułu niezdolności do pracy, sporne przepisy sprzeciwiają się, ażeby K. Leyman korzystała w okresie pierwszego roku jej niezdolności do pracy z praw nabytych w oparciu o pracę zawodową w Belgii. Tym samym przepisy te stawiają K. Leyman w niekorzystnej sytuacji, tylko dlatego, że skorzystała ona z przysługującego jej prawa do swobodnego przepływu.

17. Na pierwszy rzut oka traktat nie zakazuje różnic dozwolonych prawem wspólnotowym, które istnieją pomiędzy ustawodawstwem belgijskim i luksemburskim w odniesieniu do daty wypłacania renty z tytułu niezdolności do pracy. Rzeczywiście traktat nie przewiduje harmonizacji ustawodawstwa z zakresu zabezpieczenia społecznego w państwach członkowskich, przewiduje zaś w swoim art. 42 WE (dawniej art. 51 traktatu WE) koordynację tych ustawodawstw. Podobnie traktat nie narusza kompetencji państw członkowskich w zakresie organizacji systemów zabezpieczenia społecznego [4]. W szczególności do ustawodawstwa każdego państwa członkowskiego należy określenie przesłanek uzyskania uprawnienia do otrzymywania świadczeń z systemu zabezpieczenia społecznego [5]. W konsekwencji zachowania kompetencji przez państwa członkowskie mogą istnieć różnice pomiędzy krajowymi systemami zabezpieczenia społecznego w odniesieniu do procedur i praw osób pracujących w państwach członkowskich [6].

18. Państwa członkowskie faktycznie wybrały inne rozwiązania w odniesieniu do świadczeń chorobowych i z tytułu niezdolności do pracy. Prawodawca wspólnotowy bierze to pod uwagę, ograniczając się w drodze rozporządzenia nr 1408/71 wydanego na podstawie art. 42 WE do stworzenia systemu koordynacji obejmującego między innymi kwestię ustalenia prawa znajdującego zastosowanie do pracowników najemnych, osób prowadzą-

3 — Zobacz wyroki: z dnia 26 listopada 2002 r. w sprawie C-100/01 Oteiza Olazabal, Rec. s. I-10981, pkt 26; z dnia 26 kwietnia 2007 r. w sprawie C-392/05 Alevizos, Zb.Orz. s. I-3505, pkt 66; z dnia 11 września 2007 r. w sprawie C-287/05 Hendrix, Zb.Orz. s. I-6909, pkt 61.

4 — Wyroki: z dnia 9 marca 2006 r. w sprawie C-493/04 Piatkowski, Zb.Orz. s. I-2369, pkt 32; z dnia 13 maja 2003 r. w sprawie C-385/99 Müller-Fauré i van Riet, Rec. s. I-4509, pkt 100; z dnia 3 kwietnia 2008 r. w sprawie C-103/06 Derouin, Zb.Orz. s. I-1853, pkt 23.

5 — Wyroki: z dnia 30 stycznia 1997 r. w sprawach połączonych C-4/95 i C-5/95 Stöber i Piosa Pereira, Rec. s. I-511, pkt 36; z dnia 28 kwietnia 1998 r. w sprawie C-120/95 Decker, Rec. s. I-1831, pkt 22; ww. wyroki: w sprawie Müller-Fauré i van Riet, pkt 100; wyrok z dnia 21 lutego 2008 r. w sprawie C-507/06 Klöppel, Zb.Orz. s. I-943, pkt 16.

6 — Wyroki: z dnia 15 stycznia 1986 r. w sprawie 41/84 Pinna, Rec. s. 1, pkt 20; z dnia 12 lipca 1989 r. w sprawie 141/88 Jordan, Rec. s. 2387, pkt 13; z dnia 19 marca 2002 r. w sprawach połączonych C-393/99 i C-394/99 Hervein i in., Rec. s. I-2829, pkt 50.

cych działalność na własny rachunek, którzy w rozmaitych okolicznościach korzystają z przysługującego im prawa do swobodnego przepływu [7]. W ten sposób prawodawca wspólnotowy nie może definiować treści ustawodawstw krajowych z zakresu zabezpieczenia społecznego; pod kontrolą sądów wspólnotowych to do władz krajowych należy zapewnienie zgodności prawa krajowego z traktatem [8].

19. Zatem art. 40 rozporządzenia nr 1408/71 ustanawia system koordynacji ustawodawstwa krajowego w odniesieniu do sytuacji, w której pracownik przenosi się z państwa członkowskiego, w którym stosowane jest ustawodawstwo rodzaju A, w celu zamieszkania w państwie członkowskim, w którym obowiązuje ustawodawstwo rodzaju B. W takim przypadku, jak zostało wcześniej wspomniane, każde państwo członkowskie, w którym osoba ubezpieczona była zatrudniona, powinno przyznać świadczenie z tytułu niezdolności do pracy w stosunku do okresu zatrudnienia na jego terytorium, o ile pracownik spełnia przesłanki przyznania takiego świadczenia zgodnie z prawem krajowym danego państwa. W tym względzie art. 40 ust. 3 lit. b) rozporządzenia wyraźnie uznaje, że państwa członkowskie, w których obowiązuje ustawodawstwo rodzaju A, czasami uzależniają przyznanie świadczenia z tytułu niezdolności do pracy od zakończenia początkowego okresu choroby lub niezdolności do pracy.

20. Dlatego też wydaje się wątpliwe, żeby skarżąca mogła być uprawniona do otrzymania renty z tytułu niezdolności do pracy w Belgii od pierwszego dnia tej niezdolności. Oznaczałoby to nakaz wypłacenia świadczenia, które zgodnie z prawem belgijskim jest przyznawane po upłynięciu jednego roku. Stanowiłoby to wymuszoną harmonizację, podczas gdy prawo wspólnotowe przewiduje jedynie koordynację praw krajowych.

21. Czy wspomniana przesłanka przyznania świadczenia przewidziana belgijskim prawem socjalnym i dozwolona w art. 40 ust. 3 lit. b) rozporządzenia nr 1408/71 sama w sobie narusza art. 39 WE? Moim zdaniem nie stanowi ona naruszenia. Przesłanka ta nie stanowi dyskryminacji pomiędzy pracownikami ze względu na przynależność państwową ani nie dyskryminuje pracowników, którzy korzystają z przysługującego im prawa do swobodnego przepływu. Jest ona także stosowana względem pracowników, którzy pracowali cały czas w Belgii, a ewentualny negatywny wpływ na pracowników, którzy wykonali prawo do swobodnego przepływu, stanowi po prostu konsekwencję sprzecznych ze sobą wyborów legislacyjnych dokonanych w Belgii i Luksemburgu w odniesieniu do przesłanek regulujących przyznanie renty z tytułu niezdolności do pracy.

22. Jednocześnie należy przyznać, że ustawodawstwo belgijskie postawiłoby pracowników korzystających z przysługującego im prawa do swobodnego przepływu w sytuacji niekorzystnej w porównaniu z tymi, którzy pozostają na terytorium Belgii, jeżeli nie mogliby oni żądać wypłacenia świadczenia od pierwszej niezdolności. Należy zatem ustalić, czy skarżąca nie mogła domagać się na podstawie prawa wspólnotowego świadczenia od pierwszej niezdolności przewidzianego prawem belgijskim. Z postanowienia odsyłającego wynika, że K. Leyman formalnie wnosiła

7 — Wyżej wymieniony w przypisie 6 wyrok w sprawie Hervein i in., pkt 52 oraz ww. w przypisie 4 wyrok w sprawie Derouin, pkt 20.

8 — Wyżej wymieniony wyrok w sprawie Hervein i in., pkt 53.

jedynie o przyznanie renty z tytułu niezdolności do pracy, licząc od pierwszego dnia jej niezdolności. Jednakże przekazane pytania odnoszą się ogólnie do zgodności z prawem wspólnotowym odmowy wypłaty świadczenia bez względu na jego rodzaj w pierwszym roku niezdolności do pracy, uwzględniając wszystkie okresy ubezpieczenia ukończone w Belgii.

23. Problem w niniejszej sprawie nie polega na tym, że w konsekwencji przeniesienia działalności zawodowej do Luksemburga K. Leyman otrzymuje rentę z tytułu niezdolności do pracy od instytucji luksemburskich ustaloną w stosunku do jej krótkiego okresu ubezpieczenia w Wielkim Księstwie, której wysokość jest niższa niż wysokość świadczenia od pierwszej niezdolności, które zostałoby jej wypłacone za pierwszy rok niezdolności, jeżeli zostałaby w Belgii. Jak zostało wskazane powyżej, prawo wspólnotowe nie harmonizuje wysokości świadczeń socjalnych. „A zatem traktat nie gwarantuje pracownikowi tego, że rozszerzenie przez niego działalności zawodowej na inne państwo członkowskie lub przeniesienie tej działalności do innego państwa członkowskiego będzie obojętne z punktu widzenia zabezpieczenia społecznego. Z uwagi na rozbieżności między ustawodawstwami poszczególnych państw członkowskich w zakresie zabezpieczenia społecznego takie rozszerzenie lub przeniesienie może w konkretnych przypadkach okazać się dla pracownika mniej lub bardziej korzystne pod względem ochrony socjalnej” [9]. Z tego wynika, że co do zasady ewentualna niekorzyść w porównaniu z sytuacja pracownika, który wykonuje pracę zawodową w jednym państwie członkowskim, wynikająca z rozszerzenia lub przeniesienia działalności pracownika do jednego państwa członkowskiego lub więcej państw członkowskich i z podlegania dodatkowemu ustawodawstwu z zakresu zabezpieczenia społecznego, nie jest sprzeczna z przepisami dotyczącymi swobodnego przepływu pracowników [10].

24. Należy jednak rozróżnić ewentualne niedogodności wynikające z faktu podlegania ustawodawstwu innych państw członkowskich a niekorzystne traktowanie sytuacji przygranicznych przez prawo danego państwa członkowskiego. Dlatego też pytanie dotyczy konkretnie zgodności z prawem wspólnotowym niemożności otrzymania przez pracownika belgijskiego, który osiedlił się w Wielkim Księstwie Luksemburga i w czasie pracy w tym państwie stał się niezdolny do pracy, w pierwszym roku niezdolności do pracy świadczenia uwzględniającego wcześniej zapłacone INAMI składki, podczas gdy byłby on uprawniony do otrzymania świadczenia od pierwszej niezdolności, licząc od pierwszego dnia niezdolności do pracy, gdyby pozostał w Belgii.

25. Komisja twierdzi, że aby odpowiedzieć na to pytanie, art. 40 ust. 3 lit. b) rozporządzenia

9 — Wyżej wymieniony w przypisie 6 wyrok w sprawie Hervein i in., pkt 51, i ww. w przypisie 4 wyrok w sprawie Piatkowski, pkt 34.

10 — Ibidem.

nr 1408/71, który dotyczy jedynie przyznania świadczenia z tytułu niezdolności do pracy, nie jest tak ważny jak art. 40 ust. 3 lit. a) tego rozporządzenia. Wprawdzie traktując ten przepis dosłownie, on także dotyczy świadczeń z tytułu niezdolności do pracy i nakłada po prostu na państwa członkowskie, które tak jak Belgia uzależniają przyznanie tych świadczeń od zakończenia pierwszego okresu niezdolności do pracy, obowiązek uwzględnienia w celu sprawdzenia spełnienia tej przesłanki wszystkich okresów, podczas których dany pracownik na podstawie ustawodawstwa drugiego państwa członkowskiego otrzymywał świadczenia w razie choroby lub z tytułu niezdolności do pracy za pozostawanie niezdolnym do pracy [11].

26. Należy jednak przypomnieć, że w celu zagwarantowania skuteczności swobodnego przepływu pracowników art. 42 WE przewiduje ustanowienie systemu zapewniającego pracownikom migrującym „zaliczenie wszystkich okresów uwzględnianych w prawie poszczególnych państw, w celu nabycia i zachowania prawa do świadczenia oraz naliczenia wysokości świadczenia". Ponadto z utrwalonego orzecznictwa wynika, że wszystkie przepisy rozporządzenia nr 1408/71 należy interpretować w świetle celu art. 42 WE, którym jest przyczynienie się do ustanowienia swobodnego przepływu pracowników między innymi poprzez zaliczenie okresów ubezpieczenia, zamieszkania i zatrudnienia [12]. W sytuacji gdy cel ten miał zostać nieosiągnięty, Trybunał nie zawahał się, stwierdzając nieważność przepisu rozporządzenia nr 1408/71, który wykluczał możliwość uwzględnienia okresów, podczas których w celu przedłużenia okresu referencyjnego na podstawie ustawodawstwa państwa członkowskiego świadczenia socjalne były wypłacane na podstawie ustawodawstwa innego państwa członkowskiego [13]. Wprawdzie traktat dopuszcza różnice pomiędzy systemami zabezpieczenia społecznego w państwach członkowskich, a w konsekwencji w prawach osób pracujących w tych państwach, to jednak cel traktatu nie byłby osiągnięty, jeżeli w konsekwencji wykonywania przysługującego im prawa do swobodnego przepływu pracownicy mieliby utracić świadczenia z tytułu zabezpieczenia społecznego zagwarantowane im ustawodawstwem jednego z państw członkowskich. Konsekwencja taka mogłaby bowiem powstrzymać pracowników wspólnotowych od korzystania z prawa do swobodnego przepływu, a co za tym idzie, stanowiłaby przeszkodę dla tej swobody [14]. Cel ten zatem oznacza, że migrujący pracownik nie może utracić lub otrzymać w niższym wymiarze przysługującego mu prawa do świadczeń z tytułu zabezpieczenia społecznego z tego względu, że skorzystał on z prawa do swobodnego przepływu przyznanego mu traktatem [15] i że zasada zaliczania okresów ubezpieczenia, zamieszkania i zatrudnienia ma na celu zapewnienie, iż

11 — Zobacz przykłady stosowania tego przepisu w wyrokach: z dnia 9 listopada 1977 r. w sprawie 41/77 Warry, Rec. s. 2085; z dnia 12 stycznia 1983 r. w sprawie 150/82 Coppola, Rec. s. 43; rozwiązania zastosowane w tych wyrokach zostały zawarte w art. 40 ust. 3 lit. a) rozporządzenia nr 1408/71.

12 — Zobacz w tym względzie wyroki: z dnia 17 grudnia 1998 r. w sprawie C-244/97 Lustig, Rec. s. I-8701, pkt 30; z dnia 9 sierpnia 1994 r. w sprawie C-406/93 Reichling, Rec. s. I-4061, pkt 21; z dnia 26 października 1995 r. w sprawie C-481/93 Moscato, Rec. s. I-3525, pkt 27; z dnia 26 października 1995 r. w sprawie C-482/93 Klaus, Rec. s. I-3551, pkt 21.

13 — Wyrok z dnia 18 kwietnia 2002 r. w sprawie C-290/00 Duchon, Rec. s. I-3567. Zobacz opracowanie autorstwa P. Mavridisa, *La sécurité sociale à l'épreuve de l'intégration européenne*, Bruylant 2003, s. 657–659.

14 — Zobacz wyroki: z dnia 5 października 1994 r. w sprawie C-165/91 van Munster, Rec. s. I-4661, pkt 27; z dnia 4 października 1991 r. w sprawie C-349/87 Paraschi, Rec. s. I-4501, pkt 22; z dnia 20 lutego 1997 r. w sprawie 12/93 Drake, Rec. s. I-4337, pkt 22; z dnia 11 września 2008 r. w sprawie C-228/07 Petersen, Zb.Orz. s. I-6989, pkt 43.

15 — Zobacz wyroki: ww. w przypisie 12 w sprawie Lustig, pkt 31; ww. w przypisie 12 w sprawie Reichling, pkt 24.

wykonywanie prawa do swobodnego przepływu zagwarantowanego w traktacie nie wywiera skutku pozbawienia pracownika świadczeń z tytułu zabezpieczenia społecznego, do których byłby on uprawniony, gdyby cały czas pracował tylko w jednym państwie członkowskim [16].

27. W niniejszej sprawie, jeżeli K. Leymann zawsze pracowałaby i ukończyłaby wszystkie okresy ubezpieczenia w Belgii lub jeżeli inwalidztwo lub niezdolność do pracy dotknęłyby ją w tym państwie, byłaby uprawniona do świadczenia od pierwszej niezdolności za okres od dnia 8 lipca 2005 r. do dnia 7 lipca 2006 r.

28. Zatem art. 40 ust. 3 lit. a) rozporządzenia nr 1408/71, interpretowany w świetle art. 42 traktatu WE, należy rozumieć jako wymagający od państwa członkowskiego takiego jak Belgia nie tylko uwzględnienia w celu wypłaty świadczenia z tytułu niezdolności do pracy każdego okresu, podczas którego dana osoba otrzymywała świadczenia z tytułu niezdolności do pracy na podstawie ustawodawstwa luksemburskiego, ale także uwzględnienia w celu wypłaty i obliczenia świadczenia od pierwszej niezdolności wszystkich okresów ubezpieczenia ukończonych na podstawie ustawodawstwa luksemburskiego, tak jakby były one ukończone na podstawie własnego ustawodawstwa.

29. Dlatego też władze belgijskie muszą odczytywać i stosować art. 93 ustawy z dnia 14 lipca 1994 r. w świetle powyższej wykładni art. 40 ust. 3 lit. a) rozporządzenia nr 1408/71. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału przy korzystaniu z uprawnień do organizacji i stosowania własnych systemów zabezpieczenia społecznego państwa członkowskie muszą przestrzegać prawa wspólnotowego, a w szczególności postanowień traktatu WE w sprawie swobodnego przepływu pracowników [17]. Kompetencja państw członkowskich nie jest zatem nieograniczona. Państwa członkowskie są w szczególności zobowiązane do poszanowania ducha i zasad rozporządzenia nr 1408/71, w tym między innymi do zapewnienia, żeby pracownicy korzystający z prawa do swobodnego przepływu nie byli postawieni w niekorzystnej sytuacji i żeby w ten sposób skonstruowany system nie pozbawiał takich osób ochrony socjalnej [18]. Co więcej, podczas gdy co do zasady jakiekolwiek mniej korzystne traktowanie w porównaniu z sytuacją pracownika, który pracuje tylko w jednym państwie członkowskim, wynikające z rozszerzenia lub przeniesienia tej działalności do innego państwa członkowskiego lub więcej państw członkowskich i tym samym podlegania dodatkowemu ustawodawstwu z zakresu zabezpieczenia społecznego nie jest sprzeczne z art. 39 WE i 43 WE; ustawodawstwo to nie może po prostu doprowadzić do sytuacji, w której opłacane są składki na ubezpieczenie społeczne nieuprawniające ubezpieczonego do świadczenia [19]. Jak już zostało wspomniane, jeżeli K. Leyman miała nie otrzymać wypłaty świadczenia z belgijskich instytucji zabezpie-

16 — Zobacz wyroki: ww. w przypisie 12 w sprawie Lustig, pkt 31; ww. w przypisie 12 w sprawie Moscato, pkt 28.

17 — Zobacz wyrok z dnia 26 stycznia 1999 r. w sprawie C-18/95 Terhoeve, Rec. s. I-345, pkt 34; ww. w przypisie 5 wyrok w sprawie Decker, pkt 23; ww. w przypisie 4 wyrok w sprawie Piatkowski, pkt 33; wyrok z dnia 7 lipca 2005 r. w sprawie C-227/03 van Pommeren-Bourgondiën, Zb.Orz. s. I-6101, pkt 39; ww. w przypisie 4 wyrok w sprawie Derouin, pkt 25; ww. w przypisie 5 wyrok w sprawie Klöppel, pkt 16; ww. w przypisie 14 wyrok w sprawie Petersen, pkt 42.

18 — Wyżej wymieniony w przypisie 4 wyrok w sprawie Derouin, pkt 25.

19 — Wyroki: ww. w przypisie 6 wyrok w sprawie Hervein i in., pkt 51; ww. w przypisie 4 w sprawie Piatkowski, pkt 34.

czenia społecznego w trakcie pierwszego roku niezdolności do pracy, tym samym w tym okresie nie otrzymałaby zwrotu za uiszczone składki na ubezpieczenie społeczne w Belgii.

IV — Wnioski

30. Z powyższych względów proponuję Trybunałowi, żeby na pytania, z którymi zwrócił się Tribunal de travail de Nivelles, odpowiedział w następujący sposób:

Artykuł 40 ust. 3 lit. a) rozporządzenia (EWG) nr 1408/71 z dnia 14 czerwca 1971 r. w sprawie stosowania systemów zabezpieczenia społecznego do pracowników najemnych, osób prowadzących działalność na własny rachunek i do członków ich rodzin przemieszczających się we Wspólnocie należy interpretować w taki sposób, że wymaga on od państwa członkowskiego, w którym obowiązuje ustawodawstwo rodzaju A, czyli takie, które uzależnia przyznanie świadczenia z tytułu niezdolności do pracy od tego, żeby dana osoba była niezdolna do pracy przez określony okres czasu, w przypadku gdy pracownik został dotknięty niezdolnością do pracy, po której nastąpiło inwalidztwo w czasie podlegania ustawodawstwu innego państwa członkowskiego, żeby uwzględniło ono wszystkie okresy ukończone na podstawie ustawodawstwa tego drugiego państwa członkowskiego w celu ustalenia prawa do jakiegokolwiek świadczenia z tytułu niezdolności do pracy i jego wysokości przewidzianych ustawodawstwem tego państwa, które należy wypłacić osobie niezdolnej do pracy w tym okresie czasu.